

ABSTRAKT

BREKUS, T. – PACHINGER, P.: Vybrané adaptačné opatrenia na zmeny klímy vo vzťahu k využitiu krajiny, Slovenská agentúra životného prostredia, Odbor starostlivosti o vidiecke životné prostredie, Marec 2019.

Cieľom príspevku bolo v jeho prvej časti predstaviť účastníkom Konferencie o obnove krajiny pôsobnosť Slovenskej agentúry životného prostredia prostredníctvom činností odboru starostlivosti o vidiecke životné prostredie v intenciách implementácie *Programu obnovy dediny* (ďalej len program), ktorý sa vykonáva v zmysle zákona č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Činnosti programu sú okrem iného zamerané aj na *budovanie prvkov zelenej infraštruktúry v zastavanom a mimo zastavaného územia a adaptačné opatrenia na zmiernenie dopadov zmeny klímy*. Budovaním prvkov zelenej infraštruktúry je myslená výsadba, obnova a starostlivosť o nelesnú drevinovú vegetáciu (napr. brehové porasty, vetrolamy, stromoradia, remízky, aleje, izolačné zelene, vegetačné pásy), ako aj tvorba a revitalizácia verejných priestranstiev a parkov, kvetinových alebo bylinkových záhonov, komunitných záhrad a pod. Adaptačnými opatreniami na zmiernenie dopadov zmeny klímy sú myslené činnosti zamerané na zakladanie vegetačných striech, budovanie stabilných vodných prvkov, zber dažďovej vody (napr. zo striech) a jej využitie ako závlahovej vody pre verejnú zeleň, dažďové záhrady, odvedenie vody formou budovania rigolov, protipovodňové opatrenia vykonávané na vodnom toku, výmenu a budovanie vodopriepustných verejných plôch a pod.

Prostredníctvom programu bolo za obdobie rokov 1998 - 2018 podporených 3574 obcí v celkovej výške pridelených finančných prostriedkov viac ako 11 000 000 *Eur*.

Pre potreby potenciálnych príjemcov podpory formou dotácie z tohto programu bol Slovenskou agentúrou životného prostredia, odborom starostlivosti o vidiecke životné prostredie zostavený *Katalóg vybraných adaptačných opatrení na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy vo vzťahu k využitiu krajiny*, ktorý prezentuje príklady realizácie adaptačných opatrení, s cieľom zabezpečiť ochranu a stabilizáciu tých častí krajiny, ktoré majú klimaticko-stabilizačný účinok, zvýšiť podiel prvkov zelenej infraštruktúry, podporiť spomaľovanie odtoku vody z povodia, zlepšiť distribúciu vody a vlhkosť režim krajiny, prispieť ku priaznivým zmenám klimatických procesov a zvýšiť bilančné podiely vody v krajine s podporou prvkov prirodzenej akumulácie vody. Realizovateľné opatrenia sú kategorizované na mimo zastavané územie obce, vodný tok v správe obce a do zastavaného územia obce.

Príspevok bol v jeho druhej časti zameraný na grafické predstavenie už zrealizovaných činností konkrétnymi samosprávami obcí za obdobie rokov 2015 až 2018. Išlo o opatrenia:

- *realizované mimo zastavaného územia obce* zamerané na zvýšenie infiltračnej schopnosti povodia, rozptyl povrchového odtoku a stabilizáciu pôdy pred eróziou prostredníctvom líniovej výsadby (stromoradií) pôvodných druhov drevín v obciach Skároš, Prenčov, Bodzianske Lúky, na zachytávanie, rozptyl a retenciu vody budovaním a obnovou retenčných nádrží v obciach Liptovská Teplička, Zábiedovo, Jarok a na zachytávanie, vsakovanie, odvádzanie povrchového odtoku so skrátením aktívnej dĺžky svahu a znížením erózie pôdy zakladaním vsakovacích pásov a infiltračných priekop v obciach Tužina, Kriváň a Hostovice;
- *realizované na vodnom toku v správe obce* zamerané na stabilizáciu brehov, zlepšenie kvality vody v toku, zníženie výparu a vytváranie priaznivých podmienok pre život živočíchov výsadbou sprievodnej vegetácie a brehových porastov v obciach Vítkovice, Dobroč, Hromoš a na opevnenie brehov toku so zlepšením lokálnej mikroklimy úpravou jeho smerových pomerov v obci Žabokrek;
- *realizované v zastavanom území obce* zamerané na úprava hydrologického režimu, zníženie prehrievania povrchu, zvýšenie infiltrácie vody a lokálnej mikroklimy výsadbou sídelnej zelene v obciach Kuraľany, Komoča, Pusté Sady, na zachytávanie dažďových vôd (znižovanie odtoku vody), filtrovanie cudzorodých látok, dopĺňanie zásob podzemných vôd, zlepšovanie mikroklimy prostredia, zvyšovanie krajnotvornej hodnoty prostredia a podporu biodiverzity budovaním dažďových záhrad s podzemnými zásobníkmi vody v obciach Kladzany, Kolbasov, Margecany a na zvýšenie priepustnosti, vsakovania dažďovej vody do pôdy z povrchu nepriepustných plôch a zníženie povrchového odtoku kladením zatravnovacích dlažieb v obciach Olšavka, Pružina a Tušice.

V záverečnej časti príspevku boli prezentované grafické výstupy dvoch *projektových dokumentácií*. Cieľom prvej bolo na základe terénnej rekognoskácie povodia Čierneho Hrona navrhnuť protipovodňové opatrenia (objekty), prehrádzky, poldre, retenčné nádrže a opatrenia zlepšujúcich lokálnu mikroklimu v obci Čierny Balog a druhej vyriešiť návrhy obnovy krajiny prostredníctvom budovania zelenej infraštruktúry, smerovaných k zlepšeniu protipovodňových funkcií, ozdraveniu klímy a zmierneniu extrémnych horúčav na základe analýzy vodného potenciálu odtokových plôch v obci Krivany.